

afgelei van die Duitse naam, Siegfried) begin – “Daar by die vlamme wat ruik na mens het hy ’n groot besluit geneem, ’n keuse om vir oulaas iets te probeer voel. Die nag van die Mercedes het hom laat hardloop na die sirkus.” (249).

Die absurde, makabere, groteske en surrealitiese domineer in die roman. Die volgende passasie herinner sterk aan “Drie kaalkoppe eet tesame” van Jan Rabie: “Die boer en sy vrou laai hulle vurke met dooie skape en knolle en wortels en druk dit alles saam die mondgate in. Hulle vee met groot wit lapservette die kos af wat by hulle monde uitpeul. Die spoeg wat spat as hulle praat. Die fyn stukkie kos wat saam met die kos op die tafeldoek beland na die een of ander sinelose stelling van meegevoel.” (37). Hierdie groteske voorstelling vorm in murg en been deel van die satiriese blik wat Anker deurlopend handhaaf op die oppervlakkigheid van die Afrikanerkultuur – ’n kultuur wat grootliks sentreer rondom goedkoop musiek, kruiperige onderdanigheid, feestelikheid, skynheiligheid en ’n obsessie met kos.

Anker lewer kommentaar op die uitsiglose toekomsvisie, eksistensiële angs en belangeloosheid wat die inligtingsgenerasie ervaar. Die volgende aanhaling dien as voorbeeld: “Oor vyf jaar sien jy jouself as aanbieder van jou eie gameshow, *Who wants to be a nihilist?* Waarin jy sterf, is ’n hoop verwyte. Waarin jy sterf, is ’n swart T-shirt, ’n jean, ’n ondervoede, oorgemedikeerde liggaam, ’n 28-jarige wit manlike Suid-Afrikaanse lyf.” (90).

Die aanwending van taal en styl in die roman verdien vermelding. Anker wissel deurlopend kort, staccato-agtige sinne af met lang, aaneenlopende sinne of stroke teks, sonder enige punktuasie. Hierdie voortdurende afwisseling dui op die gebrek aan samehangende en vloeiende narratiewe in die kuberera, want dit is ’n era waarin flitse, indrukke en kitskommunikasie saambestaan

met ’n inligtingsontploffing, inligtingsoorgloed en verbale diarree.

Siegfried bied ’n uitdagende, innoverende en filmiese leeservaring. Dit belig die kruistog wat ons almal (idiot of verslaafde) in die 21ste eeu moet onderneem om miskien ’n klein bietjie oorwinningsvrede te smaak.

Neil Cochrane

Universiteit van Pretoria, Pretoria

Polaroid.

Tom Dreyer. Kaapstad. Tafelberg. 2007. 191 pp. ISBN: 978-0-624-04571-1.

In die titelverhaal, “Polaroid”, wat ook die slotverhaal van hierdie bundel kortverhale is, sê Koos Vermaak: “So straight is die wêreld te taai op die oë. Jy het ’n filter nodig. Wat daai filter is – vertikaal, horisontaal, skeef – maak nie soveel saak nie, solank jy een kies.” T. S. Eliot se woorde kom onmiddellik na vore: “Humankind cannot bear too much reality”, en met die deurlees van die verhale ook Petra se vraag aan Lafras in *Die rebellie van Lafras Verwey*:

Petra: Droom jy baie keer Lafras?

Lafras: Seker nie baie nie. Seker nie meer as ander ouens nie...

In die verhale in *Polaroid*, Tom Dreyer se bundel kortverhale, maak die leser hoofsaaklik kennis met die drome en illusies van die gewone mens in ’n afgeleë, plattelandse omgewing van so drie, vier dekades gelede; ’n herkenbare Erdvarkfontein. Verhale speel op mekaar in deur terugkerende motiewe soos die ontvlugting van ’n saai bestaan, obsessiewe gedrag en die nastreef van ’n skynbaar onbereikbare ideaal, die volg van ’n droom wat ongeag die bereiking daarvan self die bestemming word. Die verbreking van hierdie illusies en die gevolglike trage-

die bly nie uitgesluit nie. "Die waarheid", dink een van die karakters, "bestaan uit 'n reeks oomblikke, opgebou uit wat ons kan sien, maar ook dit wat ons nié kan sien nie ... die waarheid – daai flitse van verwondering wat jy soms ervaar – dit lê iewers ónder hierdie oppervlakte."

Kenmerkend van hierdie verhale is 'n dikwels dubbelsinnige, vloeibare slot wat terugverwys na die titel of begin van die verhaal. Die verhale is vol verwysings na spieëlbeelde, weerkaatsings, foto's, lense en kameras: polaroidbeelde wat soms die werklikheid moet probeer verdring of juis onvermydelik bevestig. Die ruimtebeskrywing word 'n oortuigende deurlopende kleindorpse ervaring, 'n herhalende Leopoldspruit en Terdeë, met die voëls wat verbyvlieg, 'n lys motors van daardie tyd, losieshuise en Springbok Kafees.

Opvallend is ook die tyd- en ruimtegetroue vergelykings wat by hierdie motiewe en omgewing aansluit. Om net enkeles te noem : "Die flaminke vlieg op: 'n pienk spookasem wat al wyer in die lug uitwaai"; "Frank se Citroën ... gehul in die eiesoortige triestigheid van 'n verlate kar"; "Daar is 'n siddering, soos 'n raampie wat in 'n filmprojektor vashaak"; "Vlieë, sprinkane en rooi-geel torre vlieg hulself te pletter teen die voorruit van die bus [...] Hy skakel die ruitveërs aan om die insekreste te verwyder, maar die lemme skraap bloot 'n oranje pasta oor die ruit."

In die eerste verhaal, "Lucky Strike" is daar al die poging om van die "ontstellende alledaagsheid" van Leopoldspruit te ontsnap en Ryk, die skoolseun, vind die moontlikheid hiervan in die flambojante persoonlikheid van die vreemdeling, Eddie, en sy motor: 'n vlammende Karmann Ghia – beide in skrilte kontras met die dorp se mense en hul Granadas, Zephyrs en Chevviés. Wanneer Eddie al vluggende die dorp moet verlaat, bly daar nog altyd die hoop dat elke

honderdste sigaret gestop is met ietsie sterkers as tabak.

Simon in "Skitterende blou verskiet" verkeer lewenslank onder die illusie dat hy oor 'n gawe beskik, maar vind net die langsame ontluistering van sy droom wanneer die ontwikkeling van 'n toeristemekka met Hotel Terdeë slegs geleentheid bied om 'n geskiedenis te versin en 'n onwaarskynlike veldslag op te tower. Uiteindelik lei "al die versinsels in sy kop" hom tot die grootse poging van 'n Evil Knievel-sprong oor die groot gat en in die magies-realistiese slot daal die besef (saam met die dalende motorfiets) dat die sprong self die bestemming is, eerder as die droom om die oorkantste wal te bereik.

Soos in ander verhale is die kontras tussen die stofstrate van 'n geboortedorp en die eksotiese plekke van die karakter se drome die kern van "In die melkhou", gevolg deur Frank se dwingende soeke na die volmaakte foto in die volmaakte oomblik in "Liberte toujours". Hier, terug in die omgewing van Leopoldtspruit, herleef hy die aantrekkingskrag van 'n ou advertensiebord by die vergange oorblyfsels van 'n inryteater wat: "ná al die jare steeds tasbaar naby en tintelend vertoon". Sy pogings om los te kom "van die kleindorpse maniere van dink en doen", lei nie net tot die obsessie van dié foto-oomblik agter hierdie werklikheid nie, maar ook tot onwettige broodboomhandel en die gevolge daarvan.

Reep van Rensburg se toegewyde, maar vergeefse bewaringsywer ter beskerming van die verkleurmannetjies teen die meganiese stropers vorm die basiese gegewe vir "Reep en Lala". Die waarskuwing van die agterplaas-ingenieur dat die wêreld 'n harde plek is en dat dit nie help om jou dae om te droom nie, eggo die tema van ander verhale in die bundel, maar plaas ook die lot van die verkleurmannetjies in 'n groter, metaforiese konteks.

In "Lang wag in Saint Sabine" verskuif die

fokus na die kunstwêreld en die speurtog na die geheim van 'n lang verlore (of verskuilde) liefde. Alhoewel ook hierdie karakter, Emile, "uitgelewer is aan 'n wêreld van doodloopstrate" en hy oortuig is dat enige verbintenis met verlies gepaardgaan, is daar tog die suggestie van die ewige boodskap van die liefde – al is dit dan in 'n fossiel of 'n kunswerk.

"Portapool" vertel verder van alledaagse ontugtering, terwyl "Hierdie donker veld" van die begin 'n onheilspellende stemming oordra in 'n harde ongenaakbare landskap, misterieuse gebeure en openbarende slot. Die kombinasie van harde realiteit, subtiële vooruitwysings en 'n droomagtige nagmerriereis skep 'n baie sterk en treffende verhaal.

"Die blootlegging van Reinert Lütz" is 'n voortsetting van 'n innerlike wêreld van vrees en angs, terug in die landskap van Terdeë en Leopoldtspruit, in die "droewige takkantoortjie" van ENB. Soos met Martin in "Hierdie donker veld" is Reinert se werklikheid besig om "glibberig" te raak en soos ander karakters in die bundel is hy 'n dromer wat "vergesogte drome" droom. Sy betrokkenheid by dobbel op die perde, die illusie van rykdom en weelde en al hoe groter bedrog by die bank, lei uiteindelik tot 'n oomblik van waarheid, juis wanneer hy dink hy is besig om sy plek in die gemeenskap te herwin.

Die triestige beeld van die Afrikaner as windpompplanter en die simboliese omsleep van hierdie windpomp op die rand van 'n soutpan, wanneer daar juis afskeid geneem word van vriende wat emigreer, is die kern van "'n Nuwe argitektuur". Die slot suggereer 'n verdere ontluistering van die illusie rondom Afrikaners en hul plek in Afrika. "Bitter Trippie" verskuif dan die perspektief na iewers in Afrika, alhoewel Buckley maar net nog 'n onmagtige, eensame karakter word: "'n klein figuurtjie in 'n groot en ontoegeeflike kontinent" en selfs die voertuig

steeds "rammelkas" bly. Die wêreld word 'n plek waar "dit veel makliker is om in 'n gestig te kom as daaruit".

Die slot- en titelverhaal, "Polaroid", bevat 'n sterker element van waansin by die hoofkarakter, Daniël, en bou voort op die kleindorpse ruimte met beklemtoning van die tydelike bestaan in karavaanparke: "Pine Slopes bied u rus en vrede teen die laagste prys in PE". In die ervaring van die hoofkarakter klief visse deur die lug, paddavissies transformeer en 'n vis-tatoeëermerk word 'n seker teken van goddelike beskikking. Polaroid-lense word die metafoor vir die individuele keuse van 'n sagter perspektief op die lewe.

Tog kom die drome, illusies en eensame mense in die slot van hierdie verhaal bymekaar in 'n oomblik van verwondering. Ten minste word die suggestie van 'n gelukkige einde geskep. Daniël se wens is immers dat hy tog "maar net 'n gewone ou" kan wees. Miskien is dit juis genoeg om net gewone mense met gewone drome te wees?

Polaroid verdien lesers wat ook die werklikheid en drome van die gewone mense agter die foto van die alledaagse kan raaksien.

Johan Anker

Kaapse Skiereiland Universiteit van
Tegnologie, Wellington

Nasleep.

Carel van der Merwe. Roggebaai: Umuzi.
2007. 206 pp. ISBN: 978-1-4152-0029-2

Carel van der Merwe se *Nasleep* is 'n debuutroman wat geen goeie vervolg belowe nie. Die boek is nogal helder geskryf waarvoor ons as lesers seker dankbaar moet wees. 'n Lekker verhaal vir onderweg, veral as 'n mens van pessimistiese tekste hou. Dis egter nie